

Останнім часом значної уваги набувають питання виявлення та збереження рідкісних видів тварин і рослин. Кожний природний вид – це неповторний витвір природи з притаманними лише йому біологічними властивостями. Тому збереження біологічного різноманіття є нині однією з найважливіших проблем світового масштабу. Охорона видового різноманіття в Україні відбувається на декількох рівнях (світовому, європейському, державному та регіональному).

Флора узбережжя річок Північно-західного Приазов'я багата на рідкісні види. З них 17 видів рослин, що зростають у межиріччі р. Великий Утлюк – р. Молочна – р. Берда занесені до Світового Червоного списку МСОП (IUCN). Значна частка видів регіону занесена до Європейського Червоного списку, який побачив світ у 1992 році. До цього списку занесені переважно ендемічні види – ті, що мають обмежене поширення на певній території.

У Північно-західному Приазов'ї зростають 22 види занесених до Європейського Червоного списку рідкісних рослин та тварин. 25 видів рослин узбережжя річок Північно-західного Приазов'я занесені до другого видання Червоної книги України (1996).

Буклет видано громадською організацією

"Таврійська заповідна допомога"

в рамках проекту
«Збереження малих річок
Північного Приазов'я шляхом
впровадження комплексу
екологічних заходів».

Підтримка проекту здійснена **Wetlands International** через грант, наданий Міністерством сільського господарства, природоуправління та рибальства Нідерландів та при науковій підтримці лабораторії іхтіології та загальної гідробіології МДПУ.

Наша адреса:

72312 м. Мелітополь, а/с 33

E-mail: melitopol@ukrpost.net;

tzd@melitopol.net

ГО "Таврійська заповідна допомога"

Випуск шостий

Рослинні раритети річок Північно-західного приазов'я

Астрагал шерстистоквітковий

(*Astragalus dasyanthus* Pall.) – багаторічна трав'яниста рослина (15-30 см) з опушеними вегетативними органами, майже без стебла, квіти жовтого кольору, знаходяться у головчастих китицях. Цей вид, в Приазов'ї раніше наводився для степів Якимівського району. Ми знайшли цей вид на пологих схилах до Молочного лиману (між с. Радивонівка-Шелюги).

Крім того, дуже рідко цей вид трапляється в урочищі "Пришибські висоти" (околиці м. Молочанська, Токмацького району) та на Корсак-Могили (Приморський район) у подібних рослинних угрупованнях.

Волошка Талієва

(*Centaurea taliewii* Kleorow)

– багаторічна трав'яниста рослина (65-90 см) з прямостоячим, опушеним стеблом та жовтими досить великими і гарними квітками. Цей вид є символом приазовських степів (східнопричорноморсько-казахстанським ендеміком). Відомий з околиць м. Маріуполя, заповідників "Асканія-Нова" та Хомутовський степ. Ми знайшли цей вид у двох пунктах: у Троїцькій балці (Мелітопольського району) в угрупованні типчака, ковили Лессінга та грудниці волохатої та на степових схилах до р. Берди в окол. м. Бердянська у типчаково-пирійово-різнотравних угрупованнях.

Ковила Графа

(*Stipa grafiana* Steven) – багаторічний щільнодернистий високий злак (80-100 см). Ковила Графа – євразійський степовий вид. Цей вид формує фрагменти угруповань з типчаком у неглибоких балочках, які відкриваються до залізничної колії Федорівка - Верхній Токмак в урочищі Троїцька балка. Ценози з панівною роллю ковили Графа також трапляються на степових, переважно кам'янистих схилах до р. Берда в окол. с. Калайтанівка - Карла Маркса.

Карагана скіфська

(*Caragana scythica* (Kom.)

Pojark.) – невеликий куц (15-35 см), стебло прямостояче з колючками, листки – складні, видовжені та опушені, квітки жовті, плід біб. Цей вид описаний з перекопських степів і є ендеміком півдня України. Угруповання, які він формує є рідкісними і тому повинні бути занесені до 2 видання Зеленої книги України. Ми збрали цей вид у декількох пунктах: а) в урочищі Ближні Макорти (околиці м. Бердянська) та на схилах до р. Берда в околицях с. Калайтанівка Бердянського району, б) на Корсак-Могили (Приморський р-н), в) на "Пришибських висотах" (околиці м. Молочанська, р. Чингул), г) на схилах до Каїнкулакського водосховища (Чернігівський р-н), д) на степових схилах до р. Юшанли (окол. с. Маківка Приазовського р-ну).

Цимбохазма дніпровська

(*Cymbochasma borysthenica* (Pall. ex Schlecht.) Klokov & Zoz) – палеопонтичний релікт, південнопонтичний ендемік басейну р. Дніпро. На території Запорізької обл., цей рідкісний вид трапляється в околицях міст Запоріжжя та Василівка на степах та схилах до річок Конки і Молочної. Є відомості щодо зростання цього виду на крайньому півдні області біля лиману Сивашик та на степових схилах до р. Малий Утлюк. Ми знайшли 3 чисельні популяції цього виду біля с. Терпіння Мелітопольського району у Троїцькій балці на вапнякових схилах з степовою рослинністю, Молочанських балках північніше м. Молочанська та на степових схилах до Каїнкулакського водосховища (окол. с. Стульнєве, Чернігівський р-н).

Цибуля переодягнена

(*Allium pervestitum* Klokov) – багаторічна трав'яниста рослина (35-50 см) з цибулиною бурого кольору, прямостоячим стеблом, лінійними листками та зонтикоподібним суцвіттям та рожевими або пурпуровими квітками. Зростає у полиново-злакових степах лівого берега р. Молочної та Присиваші.

Тюльпан гранітний

(*Tulipa graniticola* (Klokov & Zoz) Klokov) – багаторічна трав'яниста рослина (25-30 см) з темно-бурою цибулиною, ланцетними листками та жовтою квіткою. Поширений лише в Україні на території Приазовської та Придніпровської височин (південнопричорноморський ендемік). Місцезростання цього виду пов'язані з гранітними відслоненнями та петрофітними степами. Зрідка трапляється на гранітах середньої течії р. Молочної та протоків Чингул, Токмачка, Юшанли тощо. Популяції цього виду відмічені нами для Корсак-Могили (Приморський район), гранітних виходів до р. Юшанли на околиці с. Маківка Приазовського району, на гранітних виходах до р. Берда (між с. Калайтанівка - Карла Маркса).

Новоданилівка

Олександрівка

Юшанли

Ближні

Василівка

Василівське

Молочанська

Корсак

Бертієво

Дозовалка

Обіточна

Приморський

Бердянська затока